

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz

Politechnika Warszawska

POLITYKA I STRATEGIA ROZWOJU UNII EUROPEJSKIEJ W KONCEPCJI EKONOMII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie: Postępujący proces globalizacji, powiązania pomiędzy krajami i pojawiające się na coraz większą skalę problemy środowiskowe spowodowały zmianę postrzegania procesów gospodarczych oraz podejścia w badaniach szeroko rozumianego dobrobytu ludzkości. Nowa dyscyplina naukowa, jaką jest ekonomia zrównoważonego rozwoju, wprowadziła podejście holistyczne przy rozwiązywaniu pojawiających się w tym obszarze problemów. Pozwoliło to na opracowanie, a następnie konsekwentne wdrażanie, realizowanej już od 10 lat Strategii Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony, podejście holistyczne, ekonomia zrównoważonego rozwoju, strategia zrównoważonego rozwoju.

1. Wstęp

Nowy trend w naukach ekonomicznych, jaki niesie ze sobą ekonomia zrównoważonego rozwoju, wymaga holistycznego podejścia w rozwiązywaniu problemów na wszystkich szczeblach procesu gospodarowania. Dążenie do szeroko rozumianego dobrobytu nie może się już dłużej odbywać bez analizy wpływu otoczenia przyrodniczego i społecznego na podejmowane decyzje i realizowane działania w ramach samego procesu gospodarowania.

Wszechstronne związki, jakie zachodzą między trzema elementami systemu, który tworzą: gospodarka, środowisko i społeczeństwo, winny być postrzegane i analizowane pod kątem występujących między nimi dodatnich i ujemnych sprzężeń zwrotnych. Wpływają one bowiem pozytywnie lub negatywnie na funkcjonowanie całego systemu, przesądając o osiągniętych przezeń rezultatach w procesie wdrażania strategii zrównoważonego rozwoju.

Celem artykułu jest zarysowanie powiązań, jakie występują między nową rozwijającą się dyscypliną – ekonomią zrównoważonego rozwoju a realizowaną przez Unię Europejską (UE) strategią zrównoważonego rozwoju. Teza artykułu została sformułowana w następujący sposób: trwały, zrównoważony rozwój, będący głów-

nym priorytetem UE oraz przedmiotem badań ekonomii zrównoważonego rozwoju, wymaga wszechstronnej i wnikliwej analizy reakcji zachodzących między gospodarką, środowiskiem i społeczeństwem.

2. Powstanie ekonomii zrównoważonego rozwoju

W centrum zainteresowania badaczy reprezentujących główny nurt ekonomii zawsze znajdował się i nadal znajduje proces gospodarowania. Ponieważ proces ten jest zjawiskiem złożonym, badania prowadzono na podstawie skonstruowanych modeli ekonomicznych, które dotyczyły poszczególnych części procesu gospodarowania, takich jak: produkcja, dystrybucja, wymiana i konsumpcja. Rozwiązywanie dostrzeżonych problemów następowało najczęściej za pomocą paradygmatu kartezjańskiego, który zakładał m.in.: istnienie struktur konkurencji doskonałej, racjonalność działań podejmowanych przez podmioty, które działają w ramach własnego interesu „homo oeconomicus”, oraz zdolność mechanizmów rynkowych do przywracania stanów równowagi¹.

W latach 70 XX wieku większość regionów świata została dotknięta przez kryzys energetyczny, który uwidoczniał problem ograniczoności zasobów nieodnawialnych, postępującą monopolizację pewnych gałęzi gospodarki oraz dążenia do podporządkowania jednym krajom drugich. Jednocześnie coraz szybszy proces industrializacji i urbanizacji, jaki obserwuje się we współczesnym świecie, spowodował zmniejszenie możliwości absorpcyjnych środowiska naturalnego przy równoległym narastaniu negatywnych presji antropogenicznych na otoczenie.

W ekonomii głównego nurtu – ekonomii neoklasycznej – na skutek krytyki pola i metodologii badawczej, ze strony reprezentantów ekonomii heterodoksyjnej², poszerzano z czasem krąg zainteresowania dyscypliny o aspekty środowiskowe³. W jej ramach rozwinęła się nowa gałąź: neoklasyczna ekonomia środowiska⁴, w której dorobku znajdują się takie teorie i kategorie ekonomiczne, jak: teoria efektów zewnętrznych⁵, internalizacja efektów zewnętrznych i podatek Pigou, a także teoria

¹ Zob. S. Czaja, *Problemy badawcze oraz wyzwania rozwojowe ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, „Ekonomia i Środowisko” 2012, nr 2(43), s. 37.

² Podział na ekonomię heterodoksyjną i ortodoksyjną (w tym także w odniesieniu do ekonomii głównego nurtu) nie jest wyraźny. Do ekonomii heterodoksyjnej można włączyć, co może budzić wątpliwości, takie dyscypliny, jak m.in.: ekonomię ekologiczną, ekonomię ewolucyjną, ekonomię instytucjonalną, zob. J. Włodarczyk, *Współczesna ekonomia heterodoksyjna – wybrane zagadnienia*, [w:] *Wyzwania współczesnej ekonomii. Wybrane problemy*, red. S. Czaja, A. Becla, J. Włodarczyk, T. Poskrobko, Difin, Warszawa 2012, s. 142, 146.

³ Zob. szerzej: S. Czaja, A. Becla, *Wybrane zagadnienia ekologiczacji współczesnej ekonomii*, [w:] *Wyzwania współczesnej...*, wyd. cyt., s. 174-175.

⁴ Zob. M. Burchard-Dziubińska, *Ekologiczne determinanty rozwoju gospodarczego*, [w:] *Ekonomia rozwoju*, red. R. Piasecki, PWE, Warszawa 2011, s. 229.

⁵ Teoria efektów zewnętrznych znajduje dzisiaj odzwierciedlenie w systemie handlu zbywalnymi pozwoleniami na emisję dwutlenku węgla stosowanym w Unii Europejskiej.

dóbr publicznych, kapitał naturalny podstawowy i dodatkowy⁶. Badaniu i analizie poddano także rynek kapitału naturalnego i rynek zanieczyszczeń.

Nie dla wszystkich badaczy podejście głównego nurtu ekonomii, w tym także stosowane metody badawcze, były przekonujące, dlatego równolegle rozwijały się coraz dynamiczniej nowe nurty ekonomiczne, zwane ogólnie ekonomią heterodoksyjną. W ramach ekonomii heterodoksyjnej zaczęto zwracać uwagę na takie elementy, jak: otoczenie i występujące w nim współzależności oraz sprzężenia zwrotne; występujące zjawiska braku równowagi i ciągłości w procesach gospodarczych; wpływ innowacji na rozwój społeczno-gospodarczy; a także na znaczącą funkcję różnych instytucji pełnioną w danym otoczeniu, ich jakość i efektywność działania. W drugiej połowie XX wieku, po kryzysie energetycznym rozpoczęła się tzw. era schumpeterowska⁷, która dała początek ekonomii ewolucyjnej. Równolegle rozwijała się ekonomia ekologiczna, będąca przede wszystkim wynikiem krytyki neoklasycznej ekonomii środowiska⁸. O ile przy analizach rzeczywistości badacze reprezentujący ekonomię ewolucyjną stosowali podejście czysto mikroekonomiczne, o tyle ekonomiści ekologiczni zastosowali podejście systemowe i interdyscyplinarne. Ekonomia ekologiczna stała się tym samym załącznikiem dla rozwoju nowej dyscypliny naukowej – ekonomii zrównoważonego rozwoju⁹.

3. Obszar badawczy ekonomii zrównoważonego rozwoju i jej perspektywy

Narodzenie nowej dyscypliny, jaką jest ekonomia zrównoważonego rozwoju, datuje się na lata dziewięćdziesiąte XX wieku. Istotny wkład w rozwój tej koncepcji wnieśli badacze niemieccy, do których należą m.in.: H.Ch. Binswanger, E.U. von Weizsäcker, H. Bartmann i H. Rogall¹⁰.

⁶ Kapitał naturalny podstawowy to pewne zasoby naturalne, które nie posiadają substytutów, a prowadzą do ciągłości istnienia życia ludzkiego, np. woda. Kapitał naturalny dodatkowy stanowi czynnik produkcji w procesie gospodarowania, który może być zastąpiony innym.

⁷ Zob. A. Glapiński, *Meandry historii ekonomii*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2012, s. 283.

⁸ Do czołowych przedstawicieli tego nurtu należą m.in.: K. Boulding, N. Georgescu-Roegen, D. Meadows. Zob. H. Rogall, *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010, s. 116.

⁹ Umiejscowienie ekonomii zrównoważonego rozwoju w naukach ekonomicznych nie jest jednoznaczne, ponieważ w literaturze funkcjonują różne klasyfikacje. B. Poskrobko, za M. Todaro i S. Smith lokuje ekonomię zrównoważonego rozwoju w ekonomii rozwoju oraz w ekonomii heterodoksyjnej, zob. B. Poskrobko, *Metodyczne aspekty ekonomii zrównoważonego rozwoju*, „Ekonomia i Środowisko” 2012, nr 2 (43), s. 11. Natomiast S. Czaja wskazuje, że ekonomia zrównoważonego rozwoju stanowi nową dyscyplinę naukową powstałą z połączenia dorobku ekonomii ekologicznej i ekonomii środowiska oraz stanowi część składową ekonomii środowiska i zasobów naturalnych, zob. S. Czaja, A. Becla, wyd. cyt., s. 171, zob. S. Czaja, *Problemy badawcze...*, s. 29.

¹⁰ Zob. H. Rogall, wyd. cyt., s. 117.

Fundament ekonomii zrównoważonego rozwoju stanowi koncepcja trwałego, zrównoważonego rozwoju, która opiera się na trzech filarach: gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Według tej koncepcji trwały, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy ma miejsce w sytuacji wzrostu gospodarczego, który charakteryzuje zrównoważona produkcja i konsumpcja, sprawiedliwy podział, poszanowanie zasobów naturalnych i możliwości absorpcyjnych środowiska. Koncepcja trwałego, zrównoważonego rozwoju może posłużyć jako¹¹:

a) kategoria teoretyczna – w postaci bazy do formułowania modeli wzrostu i rozwoju gospodarczego, np. w ramach ekonomii zrównoważonego rozwoju;

b) kategoria normatywna – mająca zastosowanie przy formułowaniu celów polityki ekologicznej (polityki gospodarczej) w danym kraju czy regionie, np. polityka ekologiczna UE, Strategia Zrównoważonego Rozwoju UE;

c) idea filozoficzna – próbująca zdefiniować obustronne relacje zachodzące między trzema elementami systemu – gospodarką, środowiskiem i społeczeństwem.

Ekonomia zrównoważonego rozwoju analizuje procesy gospodarcze: produkcję, dystrybucję, wymianę i konsumpcję z uwzględnieniem oddziaływania tych procesów na otoczenie społeczno-przyrodnicze, biorąc pod uwagę pojawiające się sprzężenia zwrotne, jakie mogą wystąpić pomiędzy tymi elementami. Postęp techniczny jest w tym ujęciu podstawową determinantą, która warunkuje poziom życia społeczeństwa i stopień wykorzystania zasobów naturalnych środowiska. Dyscyplina, jaką jest ekonomia zrównoważonego rozwoju, wymagała zatem innego podejścia badawczego niż stosowane dotąd. Spowodowało to pojawienie się w drugiej połowie XX wieku nowego paradygmatu – tzw. paradygmatu holistycznego¹².

Według nowego wzorca, przy dokonywaniu analizy danego problemu w ramach ekonomii zrównoważonego rozwoju należy rozpatrywać łącznie (równoległe) w ujęciu ilościowych oraz jakościowych trzy obszary: gospodarkę, środowisko i społeczeństwo. Możliwe wzajemne oddziaływanie tych trzech elementów na szczeblu zarówno lokalnym, krajowym, jak i globalnym jest uwarunkowane dodatnimi i ujemnymi sprzężeniami zwrotnymi. Wynika to z powiązań pomiędzy tymi obszarami, które kształtowane są przez określone, podlegające ewolucji czynniki. Mogą one względem siebie przyjmować stosunek komplementarny, neutralny bądź sprzeczny. Dodatkowym, ważnym imperatywem jest przyjęcie zasady sprawiedliwości wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej, co podkreśla długofalowy charakter takiego podejścia i sposobu myślenia. Zmianie uległ także wizerunek człowieka, który już nie przyjmuje postawy „homo oeconomicus” lecz „homo cooperativus”. Oznacza to koncentrację osoby nie tylko na własnych, indywidualnych korzyściach, ale również na dobru całego społeczeństwa oraz systematycznej kooperacji wszystkich decydentów współzależnych obszarów egzystencji człowieka¹³.

¹¹ Zob. M. Burchard-Dziubińska, wyd. cyt., s. 235-236.

¹² Zob. B. Poskrobko, wyd. cyt., s. 22-23.

¹³ Zob. H. Rogall, wyd. cyt., s. 85, 91.

Prekursorzy ekonomii zrównoważonego rozwoju zwracają również uwagę na niebezpiecznie narastające problemy występujące w ujęciu globalnym, a polegające m.in. na negatywnym wpływie spekulacji na rynkach finansowych i tworzenia rajów podatkowych burzących stabilność sfery realnej gospodarki¹⁴, a także gwałtownie zwiększającym się tempie zużywania się zasobów naturalnych w procesach produkcyjnych.

Innym ważnym problemem wymagającym pilnego rozwiązania jest drastycznie zróżnicowany poziom życia ludności i niesprawiedliwy podział dochodów w społeczeństwie, brak niezbędnego dostępu do zasobów naturalnych wielu narodów oraz skala występującego ubóstwa na świecie, co nie sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu zasobami środowiska¹⁵.

Według prognoz w ciągu najbliższych 40 lat nastąpi w ludności świata przyrost liczebności klasy średniej o 2-3 mld osób¹⁶. Oznacza to znaczny wzrost popytu na dobra normalne i dobra luksusowe, co będzie przyczyną coraz większych presji na środowisko oraz zwiększy intensywność eksploatacji zasobów naturalnych środowiska¹⁷. Z drugiej strony czyste środowisko zyskało status dobra luksusowego, na które jedynie bogate społeczeństwa, dysponujące wysokim poziomem techniki i technologii oraz dostatecznymi zasobami środków pieniężnych, mogą sobie pozwolić¹⁸.

Procesowi bogacenia się klasy średniej towarzyszy również wzrost rozmiarów konsumpcji (często nieuzasadnionej), co jest wynikiem intensywnych działań marketingowych, kreujących nowe, czasem irracjonalne, potrzeby wśród konsumentów. Powoduje to szybszą rotację dóbr ekonomicznych na rynku, skrócenie czasu życia produktów oraz zwiększoną presję na środowisko przez intensywniejszą eksploatację jego bogactw i generowanie rosnącej ilości odpadów¹⁹.

Współcześnie dyscyplina, jaką jest ekonomia zrównoważonego rozwoju, rozwija się dynamicznie przede wszystkim w Niemczech²⁰. Została tam powołana Mię-

¹⁴ Tuż przed kryzysem finansowym na świecie wartość instrumentów pochodnych ponaddziesięciokrotnie przekroczyła wartość wyprodukowanych dóbr i usług, zob. A. Glapiński, wyd. cyt., s. 295-296.

¹⁵ 20% najuboższych gospodarstw domowych ma do dyspozycji niecałe 1,5% zasobów, podczas gdy 20% najbogatszych dysponuje ponad 85%, zob. M. Burchard-Dziubińska, wyd. cyt., s. 238.

¹⁶ Zob. *Shoots, greens and leaves*, „The Economist” 2012, nr 87-89, s. 58-59.

¹⁷ Dla porównania: ilość energii, którą konsumują 2 Europejczycy, odpowiada na chwilę obecną poziomowi konsumpcji 4 Chińczyków i 240 Etiopczyków, zob. N. Armaroli N, V. Balzani, *Energy for a Sustainable World From the Oil Age to a Sun- Powered Future*, Wiley-Vch Verlag GmbH&Co KG a A. Weinheim 2011, s. 6-7.

¹⁸ Wiele bogatych państw działało w przeszłości według zasady: „grow first, then go green”. Współcześnie stosowanie tych metod nie ma już racji bytu, zob. Zob. *Shoots, greens...*, s. 59.

¹⁹ Jednym z priorytetów w polityce ekologicznej UE jest próba rozłączenia tempa wzrostu gospodarczego od ilości odpadów przypadających na głowę mieszkańca.

²⁰ Wśród książek wydanych w 2012 r. można wskazać m.in. następujące pozycje: M. Jänicke: *Megatrend Umweltinnovation: Zur ökologischen Modernisierung von Wirtschaft und Staat*, H. Rogall: *Nachhaltige Ökonomie*, A. Grunwald, J. Kopfmüller: *Nachhaltigkeit*, F. Ekardt: *Klimagerechtigkeit*

dzynarodowa Sieć na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, której jednym z założycieli jest niemiecki profesor H. Rogall²¹.

4. Unijna strategia zrównoważonego rozwoju w ujęciu holistycznym

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej (EU SDS²²) jest wynikiem aktywnego zaangażowania Wspólnoty Europejskiej w globalne działania na rzecz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska naturalnego. Począwszy od końca lat 60 XX wieku, miały miejsce regularne spotkania na arenie międzynarodowej przedstawicieli reprezentujących różne dziedziny i instytucje, zainteresowanych wpływem działalności człowieka, w tym głównie procesu gospodarowania, na stan środowiska naturalnego i sprawiedliwość społeczną²³.

Strategia EU SDS została przyjęta w 2001 roku w Göteborgu w Szwecji. W Strategii twórcy dokumentu odnieśli się do definicji trwałego, zrównoważonego rozwoju sformułowanej przez Komisję ds. Środowiska i Rozwoju ONZ w Raporcie Brundtland z 1987 roku. Przez trwały, zrównoważony rozwój rozumie się tu taki rozwój, który zapewnia zaspokojenie potrzeb obecnych pokoleń z jednoczesną gwarancją, że potrzeby przyszłego pokolenia będą mogły być zaspokojone na podobnym poziomie²⁴.

Według Unii Europejskiej, jej celem nadrzędnym jest dążenie do trwałego, zrównoważonego rozwoju, którego realizacja polega na takim rozwoju społeczno-gospodarczym, któremu towarzyszy sprawiedliwość społeczna oraz zachowanie we właściwym stanie środowiska naturalnego.

Strategia ta stanowi dokument o charakterze komplementarnym w aspekcie środowiskowym w stosunku do uchwalonej w 2000 roku Strategii lizbońskiej²⁵, w której za podstawowy cel wskazano budowę konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy, zdolnej do trwałego wzrostu gospodarczego, któremu jednocześnie towarzyszy kreacja nowych, wartościowych miejsc pracy oraz wspieranie procesu integracji społecznej.

Ethische, rechtliche, ökonomische und transdisziplinäre Zugänge; H. Rogall (współautor): *Jahrbuch Nachhaltige Ökonomie 2012/13 – im Brennpunkt „Green Economy”*.

²¹ W grupie założycielskiej znalazło się także 2 polskich naukowców: prof. Andrzej Graczyk z Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu i prof. Eugeniusz Kosmicki z Uniwersytetu w Poznaniu.

²² Z ang. European Union Sustainable Development Strategy.

²³ Np. na konferencjach ONZ w Rio de Janeiro w 1992 r., w Johannesburgu w 2002 r., ponownie w Rio de Janeiro w 2012 r. czy też na kolejnych konferencjach klimatycznych związanych z wdrażaniem postanowień Protokołu z Kioto.

²⁴ Zob. Mitteilung der Kommission, Kom (2001) 264, *Nachhaltige Entwicklung in Europa für eine bessere Welt: Strategie der Europäischen Union für die nachhaltige Entwicklung*. (Vorschlag der Kommission für den Europäischen Rat in Göteborg), Brüssel 2001, s. 2.

²⁵ Tamże, s. 2.

Tak określona strategia jest także kompatybilna z ostatnio sformułowaną strategią UE: Europa 2020 („Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”), będącą kontynuacją Strategii lisbońskiej i uchwaloną w 2010 na najbliższe dziesięciolecie²⁶. W obu przypadkach występuje widoczna zbieżność strategicznych celów rozwojowych (w obszarze gospodarczym, środowiskowym i społecznym)²⁷.

Tym samym Unia Europejska przy formułowaniu podstawowych problemów, mogących zagrażać trwałemu, zrównoważonemu rozwojowi, zastosowała podejście holistyczne, analizując stany zapalne w trzech powiązanych, wzajemnie warunkujących się obszarach, tj. w gospodarce, w środowisku, w społeczeństwie. Jako główne zagrożenia zostały wskazane następujące zjawiska²⁸: postępujące zmiany klimatyczne warunkowane przez coraz większą emisję gazów cieplarnianych; niemożność zapewnienia na odpowiednim poziomie bezpieczeństwa żywnościowego; pogarszający się stan zdrowia ludzi na skutek stosowania niebezpiecznych środków chemicznych w procesie gospodarowania; duża skala biedy i wykluczenia społecznego, implikująca problemy zdrowotne, zwiększająca się skala samobójstw oraz bezrobocia długookresowego; postępujący proces starzenia się społeczeństwa destabilizujący systemy emerytalne oraz obciążający system publicznej opieki zdrowotnej; zmniejszenie się bioróżnorodności zasobów przyrody; przeciążenie i wzrost awaryjności systemów komunikacyjnych.

W 2002 roku w Barcelonie Strategia została poszerzona o aspekt globalny, co wynikało z postępującego w sposób mało zrównoważony procesu globalizacji²⁹, natomiast w 2006 roku nastąpił przegląd i aktualizacja Strategii³⁰. W obecnym kształcie Strategia koncentruje się na następujących siedmiu zagadnieniach, które dotyczą tematyki ekonomicznej, ekologicznej i społecznej³¹: zmianach klimatycznych i czystej energii; zrównoważonym transporcie; zrównoważonej konsumpcji i produkcji; ochronie zasobów naturalnych i zarządzaniu nimi; zdrowiu publicznym; włączeniu społecznemu, demografii i migracji; biedzie w ujęciu globalnym. Stanowią one aktualnie najważniejsze wyzwania zrównoważonego rozwoju. Poszczególne problemy wymagające podjęcia określonych działań mogą oddziaływać na pozostałe w sposób pozytywny bądź negatywny, co trzeba brać pod uwagę przy opracowywaniu i korygowaniu strategii UE.

²⁶ Zob. European Commission, *Sustainable development in the European Union. 2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*, Eurostat 2011, s. 373-374.

²⁷ Zob. Komunikat Komisji, *Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela 2010, s. 6.

²⁸ Tamże, s. 4.

²⁹ Zob. Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego, COM (2005) 658, *W sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju*, Bruksela 2005, s. 41, 48.

³⁰ Council of the European Union, *Review of the EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) – Renewed Strategy*, 10917/06.

³¹ Zob. European Commission, *Sustainable development...*, s. 36.

Ponieważ czas realizacji Strategii został określony długoterminowo, oznacza to potrzebę aktywnego zaangażowania w nią co najmniej kilku pokoleń. S. Czaja wyróżnił następujące procesy informacyjne mające służyć wdrażaniu strategii zrównoważonego rozwoju³²: system ewidencyjny (poziom *ex post*), monitoring, system zarządzania, system planowania i zarządzania w przyszłości. Powodzenie strategii EU SDS zależy od poziomu wiedzy i świadomości ekologicznej obecnych pokoleń, które będą przekazywać swoje doświadczenia i stan środowiska naturalnego swoim potomkom w myśl sprawiedliwości i lojalności międzypokoleniowej. Różne dziedziny nauk, w tym przede wszystkim ekonomia zrównoważonego rozwoju, wspomagane poprzez odpowiedni system nakładów na badania i rozwój, powinny pomóc w zrozumieniu procesów zachodzących we współczesnym, globalizującym się świecie i rozwiązywaniu w związku z tym jego trudnych problemów.

5. Stosowane wskaźniki oceny w Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE

Wdrażanie strategii EU SDS nie byłoby efektywne bez stworzenia odpowiedniego systemu ewidencyjnego i monitoringu, który pozwalałby na kompleksowe spojrzenie na sytuację w danym regionie. System monitorowania i ewidencji pozyskiwanych tą drogą wyników pozwala ustalić i analizować różnego rodzaju wskaźniki dotyczące trzech wcześniej zasygnalizowanych obszarów: ekonomicznego, ekologicznego i społecznego. W UE funkcję ewidencyjną pełni Eurostat, a funkcja monitorowania należy do Europejskiej Agencji Środowiska. Cenne źródło informacji stanowią także inne organizacje współpracujące ze Wspólnotą, np.: OECD, WTO, IWF; działające w ramach ONZ.

W Unii Europejskiej nie stosuje się jednego indeksu, który wskazywałby na osiągnięty poziom zrównoważonego rozwoju w danym kraju, ale funkcjonuje zestaw różnych wskaźników, który powstał na bazie doświadczeń innych organizacji o zasięgu globalnym.

Pionierem w skonstruowaniu wskaźników zrównoważonego rozwoju była Komisja ONZ ds. Zrównoważonego Rozwoju (UNCSD³³), która w 1996 roku zaproponowała listę 134 wskaźników, które miały stanowić projekt pilotażowy dla wybranych państw³⁴. Eurostat miał istotny wkład w powyższy program pilotażowy, proponując 46 własnych wskaźników. Obecnie liczba wskaźników, którymi posługuje się Eurostat, wynosi około 155. Wskaźniki te w znacznym stopniu oparte są m.in.

³² Zob. S. Czaja, *Czas w ekonomii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 287-288.

³³ United Nations Commission for Sustainable Development.

³⁴ Zob. Europäische Kommission, *Messung der Fortschritte auf dem Weg zu einem nachhaltigeren Europa. Indikatoren für nachhaltige Entwicklung für die Europäische Union. Daten 1995–2005*, Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften, Luxemburg 2006 s. 8.

na dorobku ONZ i OECD a dotyczą 10 wybranych obszarów: rozwoju społeczno-gospodarczego, zrównoważonej konsumpcji i produkcji, zmian demograficznych, zdrowia publicznego, zmian klimatycznych i energii, zrównoważonego transportu, zasobów naturalnych, współpracy międzynarodowej i dobrego rządzenia.

Wszystkie wskaźniki budują trzy poziomy, z których każdy charakteryzuje się inną szczegółowością analizowanych informacji³⁵. Przyjęło się, że ujęcie środowiskowe w rozwoju społeczno-gospodarczym w ramach wdrażania koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju powinno wyrażać się w trzech typach wskaźników, co przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Przykładowe wskaźniki oceny w strategii EU SDS w kwestii środowiskowej

Typy wskaźników	Przykłady wskaźników mających zastosowanie w strategii EU SDS
1. Wskaźniki wskazujące na główne źródła presji na środowisko	Emisja dwutlenku węgla wg sektorów; stopa motoryzacji samochodów osobowych na 1000 mieszkańców; energochłonność gospodarki
2. Wskaźniki dotyczące stanu środowiska naturalnego	Liczba odpadów komunalnych na głowę mieszkańca; udział energii z odnawialnych źródeł; powierzchnia przeznaczona na ekologiczne rolnictwo
3. Wskaźniki obrazujące skalę działań prewencyjnych	Liczba organizacji w danym kraju, gdzie można uzyskać certyfikat EMAS; liczba licencji Ecolabel; wydatki na badania i rozwój

Źródło: opracowanie własne na podstawie: strony internetowej Eurostatu: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> i S. Czaja, A. Becla, *Wybrane zagadnienia ekologizacji współczesnej ekonomii*, [w:] *Wyzwania współczesnej ekonomii. Wybrane problemy*, red. S. Czaja, A. Becla, J. Włodarczyk, T. Poskrobko, Difin, Warszawa 2012, s. 192.

Należy zauważyć, że prezentowane wskaźniki dotyczą nie tylko obszaru środowiskowego, ale i w sposób pośredni bądź bezpośredni dotyczą obszaru gospodarczego i społecznego. Wzrastająca liczba odpadów komunalnych na głowę mieszkańca wiąże się z np. osiągniętym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego danego kraju, czemu UE chce, w jak największym stopniu, przeciwdziałać. Z kolei liczba wydanych licencji Ecolabel świadczy o poziomie świadomości ekologicznej nie tylko producentów, ale i konsumentów. Szerokie możliwości analizy, jakie zapewnia podejście holistyczne przy wdrażaniu Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE, pozwalają zatem sądzić, że jest ono właściwe i w pełni uzasadnione.

³⁵ Zob. M. Deszczka, M. Wąsowicz, *Gospodarka, ekologia, postęp techniczny*, [w:] *Mikro- i makroekonomia: podstawowe problemy współczesności*, red. S. Marciniak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013, s. 122.

6. Podsumowanie

W ubiegłym stuleciu narodziła się ekonomia zrównoważonego rozwoju i tym samym potrzeba analizy systemowej w poszerzonym obszarze trzech podsystemów: gospodarki, środowiska i społeczeństwa, Proces gospodarowania staje się w coraz większym stopniu uzależniony od stanu środowiska naturalnego i (niesprawiedliwie zróżnicowanego) poziomu życia społeczeństw.

Wszechstronne zależności między gospodarką, środowiskiem i społeczeństwem implikują występujące między nimi zarówno ujemne (negatywne), jak i dodatnie (pozytywne) sprzężenia zwrotne.

Polityka UE jest podporządkowana idei wyrównywania poziomu gospodarowania, stanu środowiska i życia społeczności w każdym regionie i między wszystkimi regionami w zintegrowanych w niej krajach. Wyraża się to w udzielanej wszechstronnej pomocy, jaką wyżej rozwinięte kraje Wspólnoty świadczą na rzecz krajów mniej rozwiniętych.

Pogłębienie integracji UE i wdrożenie koncepcji zrównoważonego rozwoju wymaga wyznaczenia i konsekwentnego realizowania wielu trudnych, szczególnie w czasie złej koniunktury gospodarczej, uporządkowanych hierarchicznie celów. Skuteczne rozwiązywanie problemów pojawiających się w gospodarce, środowisku i społeczeństwie uruchamia dodatnie sprzężenia zwrotne (zapewniające pomyślny rozwój całej Wspólnoty).

Skonstruowane mierniki zrównoważonego rozwoju, monitorowane co dwa lata w UE, pozwalają śledzić postępy realizacji celów nadrzędnych i podrzędnych przyjętej Strategii, która wpisuje się w postulaty sformułowane w ramach ekonomii zrównoważonego rozwoju.

Literatura

- Armaroli N., Balzani V., *Energy for a Sustainable World From the Oil Age to a Sun- Powered Future*, Wiley-Vch Verlag GmbH&Co KG a A, Weinheim 2011.
- Burchard-Dziubińska M., *Ekologiczne determinanty rozwoju gospodarczego*, [w:] *Ekonomia rozwoju*, red. R. Piasecki, PWE, Warszawa 2011.
- Czaja S., Becla A., *Wybrane zagadnienia ekologizacji współczesnej ekonomii*, [w:] *Wyzwania współczesnej ekonomii. Wybrane problemy*, red. S. Czaja, A. Becla, J. Włodarczyk, T. Poskrobko, Difin, Warszawa 2012.
- Czaja S., *Czas w ekonomii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Czaja S., *Problemy badawcze oraz wyzwania rozwojowe ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, „Ekonomia i Środowisko” 2012, nr 2(43).
- Deszczka M., Wąsowicz M., *Gospodarka, ekologia, postęp techniczny*, [w:] *Mikro- i makroekonomia: podstawowe problemy współczesności*, red. S. Marciniak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

- Europäische Kommission, *Messung der Fortschritte auf dem Weg zu einem nachhaltigeren Europa. Indikatoren für nachhaltige Entwicklung für die Europäische Union. Daten 1995–2005*, Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften, Luxemburg 2006.
- European Commission, *Sustainable development in the European Union. 2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*, Eurostat 2011.
- Glapiński A., *Meandry historii ekonomii*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2012.
- Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego, COM (2005) 658: *W sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju*, Bruksela 2005.
- Komunikat Komisji, *Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela 2010.
- Mitteilung der Kommission, Kom (2001) 264, *Nachhaltige Entwicklung in Europa für eine bessere Welt: Strategie der Europäischen Union für die nachhaltige Entwicklung (Vorschlag der Kommission für den Europäischen Rat in Göteborg)*, Brüssel 2001.
- Poskrobko B., *Metodyczne aspekty ekonomii zrównoważonego rozwoju*, „Ekonomia i Środowisko” 2012 r., nr 2 (43).
- Rogall H., *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
- Shoots, greens and leaves*, “The Economist” 2012, nr 8789.
- Strona internetowa Eurostatu: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Włodarczyk J., *Współczesna ekonomia heterodoksyjna – wybrane zagadnienia*, [w:] *Wyzwania współczesnej ekonomii. Wybrane problemy*, red. S. Czaja, A. Becla, J. Włodarczyk, T. Poskrobko, Difin, Warszawa 2012.

POLICY AND DEVELOPMENT STRATEGY IN THE EUROPEAN UNION IN THE CONCEPTION OF ECONOMICS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary: The ongoing process of globalization, the connections between countries and the widespread environmental problems contributed to the change in the attitude to the economic processes and to science of widely understood social welfare. The new scientific discipline i.e. the economy of sustainable development, introduced the holistic approach to finding solutions in this sphere. It allowed to work out and later consequently to implement the European Union Sustainable Development Strategy, which has been executed for 10 years.

Keywords: sustainable development, holistic approach, economy of sustainable development, sustainable development strategy.